СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 170. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 23-го липня 1940. No. 170. Jersey City, N. J., Tuesday, July 23, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО ДВО-ОКЕАННУ ФЛЬОТУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав закон, що постановляє видати коло 4 біліони долярів на розбудову американської фльоти до такої величини, що з неї можна створити дві осібні фльоти, одну на Тихому океані, другу на Атлянтику.

Департамент фльоти предложить негайно конґресові свої пляни про те, як почати відразу виконувати праграму розбудови фльоти. На перші видатки мають призначити суму одного біліона.

СЕНАТ РІД СКЛИКУЄ ПРОТИРУЗВЕЛТОВИХ ДЕМОКРАТІВ.

КАНЗАС СИТІ. — Сенатор Джеймс Рід скликав до Шікаґо на цей четвер конференцію членів Демократичної Партії, що відносяться ворожо до поновного кандидування президента Рузвелта.

Сенатор Рід здавна відомий як противник кандидування втретє. Він є провідником так званого Джеферсонівського руху, що стоїть за традиційні американські поняття демократії.

Він запросив на цю конференцію між іншим і Берка, що теж належить до Демократичної Партії, але заявився противиставлювання втретє кандидатури Рузвелта.

Републиканський кандидат Вилкі каже, що він дістає багато заяв від демократів, що вони противляться кандидатурі Рузвелта.

СПІР ЗА АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ НА МАРТИНІЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Між американським, анґлійським і французьким урядами ведуться тепер переговори за те, кому віддати збудовані в Злучених Державах літаки, що вчас піддачі Франції находилися на французькому военному кораблі „Беарн", котрий стоїть на якорі в Форт де Франс, на Мартініці.

Департамент стейту, що веде переговори, заявляє, що він має надію полагодити справу в мирний спосіб; одначе не виявляє, в який саме спосіб.

Справа йде за сотку великих літаків.

БУЛИТ СКЛАДАЄ РАПОРТ ПРЕЗИДЕНТОВІ.

ВАШИНҐТОН.— Вилйем, Булит, американський амбасадор до Франції, що недавно вернувся до Америки літаком, зявився в Білому Домі з рапортом про обставини здачі Франції й випливаючі з цього проблєми.

Кажуть, що Булит говорив теж і про свої особисті пляни; він не хоче вертатися до Европи. Американський уряд одначе не хоче, щоби Булит тепер зрезиґнував зо становища амбасадора до Франції, бо йменування нового амбасадора відразу поставило би рубом справу признання Америкою нового французького уряду Петена.

ПЛЯНУЮТЬ НОВІ ВИДАТКИ НА УЗБРОЄННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники обох палат конґресу, що збираються на дальші засідання в понеділок, заповідають, що конґрес ухвалить дальші видатки на збільшення американської армії.

Конґрес буде теж специяльно займатися питанням, як зібрати величезні видатки на цілі збродння.

ЛУИС ЗА ЮНІОНІЗАЦІЮ ОБОРОННИХ ПРАЦЬ.

ВАШИНҐТОН. — Джан Л. Луис, президент Конґресу Промислової Організації, приголосив кампанію за юніонізацію робітників у всіх тих підприємствах, що дістають від уряду замовлення, звязані з обороною краю.

ПОКАРАВ ЮНІЮ ЗА СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Роземний суддя в страйку робітників 584. відділу юнії візників проти молочарської фірми Шефілда й Ко. засудив юнію на заплачення підприємству 10,000 долярів відшкодовання за викликання страйку проти постанов контракту.

Є це перший того роду присуд в історії відносин між робітниками й підприємцями.

ЕКС-ЦІСАРЕВА ВОЄННОЮ ВТІКАЧКОЮ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На літаку „Диксі Клипер" приїхала між іншими пасажирами на летничий майдан Ля Ґварді з Лізбони бувша австрійська цісарева Зита, жінка Карла, останнього цісаря Австрії. З нею була її 19-літня дочка Елисавета.

Її стрінули два її сини, Отто й Феликс, що теж перебувають утікачами в Америці.

ЗАКИДАЄ ПЛЯН ПАРАЛІЖУВАННЯ НЮ ЙОРКУ.

БОМОНТ (Тексас). — Конґресмен Дайес каже, що він має докази на те, що комуністичні заговірники виробили пляни спаралїжування міста Ню Йорку всесторонним саботажем.

Полк. Бреґон Сомервел, нюйорський адміністратор „Доблю-Пі-Ей", заявляє, що висновки Дайеса передвчасні й пересаджені.

ВІДКРИТТЯ ПАНАМЕРИКАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ГАВАНІ

ГАВАНА (Куба). — Пан-Американську Конференцію міністрів заграничних справ усіх американських републик відкрито тут врочисто в неділю пополудні в капітолі Куби.

По відкритті конференції заграничним міністром Куби конференцію привитав в імені уряду Куби її президент Федеріко Ляредо Бру, котрий закликав до „охоронного поготівля" і „поступової оборони" західної півкулі. Він казав, що політика Нового Світу виявляє вартість законних добутків проти загарбувань силою й насильством. Він підчеркував, що Західній півкулі грозить небезпека війни.

Перед його промовою делеґати конференції влаштували йому овацію. Подібну овацію зроблено американському представникові Корделові Голові при появі на салю.

ФРАНЦІЯ НЕ Є ФАШИСТІВСЬКА

ВІШІ. — Хоч уряд маршала Петена по цілім світі названо „фашистівським", то проте він таким не є і не хоче, щоб його таким уважали. Цей режім є націоналістичний, але не фашистівський. Його завданням є — не обмежати французької суспільної свободи більше, ніж цього надзвичайні часи вимагають. Він є вцілости продуктом французької нації, а не чужим наслідуванням. Засадничо він нагадує режім „французьких конзулів", за часів першого Наполеона.

ЯК ТРЕВОГА ТО ДО БОГА

ВІШІ. — Серед французького населення слідний зворот до церкви і релігії. Церкви, які до війни все світили пусткою, тепер заповнені вщерть. Релігійні провідники, зокрема священики, виголошують чимало промов, в яких піддержують націю на дусі.

ВОЄННІ РЕҐУЛЯЦІЇ БУДУТЬ ЗАГОСТРЕНІ

Доносять з парляментарної комісії в Отаві, яку назначено для ревізії канадійських военних реґуляцій, що належить скорше сподіватися загострення тих реґуляцій і підвищення кар як їх злагодження. Нема навіть надії на відкликання постанови, яка, на час війни, завішує параґраф канадійської конституції, що постановляє, що британський горожанин не може бути арештований і передержуваний у вязниці без законного судового рішення.

АРЕШТИ ПРОВІДНИХ КОМУНІСТІВ У ВІННІПЕҐУ

Майно большевицького Турфдому і Р. З. Т. віддане в розпорядження трост компанії.

В суботу рано, дня 6. липня, ц. р., королівська державна поліція арештувала у Виннипеґу 23 комуністів. Це сталося з наказу Оттави.

Арештованих відвезли до вязниці у Гедінґлі біля Виннипеґу, звідки їх, згідно з інформаціями з канцелярії Атторні-Дженерала, перевезуть до концентраційного табору. Щоденна преса доносить, що між арештованими є шкільний трост А. Білецький, бувший алдерман Колісник, Джан Вір (Вивюрський), бувший редактор „Мід-Вест Клеріона", Матвій Шатульський, редактор „Народної Газети". Арештований також Мічі Шаґо, що в 1935 році орґанізував похід безробітних на Оттаву.

При нагоді арештів перевели ревізії в таких орґанізаціях як Турфдім і Р. З. Т. (Робітниче Запомогове Т-во). Читаємо в пресі, що влада має інформації, будьто би Р. З. Т. збирала гроші на комуністичні цілі. При переведенні ревізії поліція забрала касові книжки і передала їх Вестерн Трост Ко., що призначена до береження майна ворогів Канади.

Виглядає, що згадана компанія перебрала у своє завідування майно Турфдому і Р. З. Т.

СВІТОВА ВИСТАВА ДЛЯ ПОРОЗУМІННЯ МІЖ СТАРШИМИ Й МОЛОДШИМИ ЕМІҐРАЦІЯМИ

Роберт Д. Кон, віцепрезидент Світової Вистави в Ню Йорку, подав до публичного відома пляни про цілу низку виступів, що мають відбутися на „Америкен Комон на площі вистави, а що мають мати на цілі зближити так звану старшу іміґрацію з новішою.

За інавґурацію для цеї серії виступів буде „чай" в городі коло „Америкен Комон", що відбудеться в середу, 24. липня, між 4.30 й 6. год. сполудня. „Господарами" будуть 50 представників „старих поселенців", а гістьми 250 представників жіночих організацій.

При тому будеться вести дискусію за те, як довести до кращої єдности серед усіх культурних ґруп. Між „господарями" є такі визначні громадянки, як пані Парсонс, Армстронґ, Борґ, жінка стейтового ґубернатора Лімена.

З української ґрупи як гостей запрошено пані: Марію Андрейко, Степанію Галичин, Марію Герман, Анету Кмець і Анастазію Ваґнер.

ЖИТТЯ ДОРОЖІЄ

ВАШИНҐТОН. — За обчисленнями Краевої Ради Промислової Конференції, кошти цін поживи зросли з травня до червня на пів до одного проценту.

Загальні кошти життя теж зросли.

АРАБСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

КАЇРО. — Арабські націоналісти збираються в Єгипті і плянують федерацію всіх арабських країв. В своїх плянах вони не опираються на держави осі, а далі переконані, що їм у тім поможе Англія.

МАЮТЬ ПОДАВАТИ РАДІОПРОГРАМИ З БОСТОНУ ДО КИТАЮ.

На стації „WRUL" у Бостоні відкрито програму світових і культурних новинок, призначених для Далекого Сходу. Новинки буде проголошувати Пин Пин Тйан, що показана на світлині з директором стації, Волтером Леменом.

ПОЛЬСЬКІ „ІНФОРМАЦІЇ" ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

ЛОНДОН. — Польські кола в Анґлії розповсюднюють такі новини, що Німеччина не зрезиґнувала зо своїх „українських плянів", а навпаки, приготовляється далі до них і в тій цілі на територіях, забраних від Польщі, а на яких живуть українці, піддержує українські визвольні змагання. В тій цілі, кажуть ті польські кола, в краківськім ґубернаторстві вони піддержують „ірредентистичну пропаґанду", а навіть створили на Лемківщині „німецьку Україну" зо столицею в Криниці". Також створили окрему українську провінцію над Советською границею, зо столицею в Холмі. І там — скаржаться польські кола — німці дозволили українцям відкривати школи. Німці також створили „вільне місто Перемишль", хоч центр міста і твердиня знаходиться в советських руках. Німці висилають туди своїх людей в цілі оборони тих найдалі висунених на схід міст перед „орієнтальною небезпекою". Тіж польські кола рівночасно стверджують, що в Буковині українські націоналістичні елєменти протестують проти того, що німецькі елементи на Буковині дістали спеціяльні права, в той час коли з українськими націоналістами большевики можуть робити, що хочуть. Польські кола далі стверджують, що українські націоналісти ведуть партизанські збройні виступи проти советської влади.

ВІСТІ З БУКОВИНИ.

БУКАРЕШТ. — Кореспондент „Н. Й. Таймсу" доносить з Букарешту, що влада на Буковині, зокрема в Чернівцях, перейшла в українські руки. Посадником Черновець був перед тим якийсь „гер Гіціґ". Його мав заступити українець з Киева; назвища його не подано. Офіційна мова має бути українська, але водночас кореспондент подає, що в маґістраті Черновець закватировано російську тайну поліцію. Голова музичної консерваторії має теж бути українець з Киева, Бабенко. З місцевих музичних сил створено симфонічну орхестру. З Коломиї мав приїхати до Черновець театр, а з Москви балет.

Советські вояки викуповують все зо склепів. Багато склепів позакривано. Громадяни німецького походження дістали спеціяльні привілеї. Вони можуть довільно виїздити до Німеччини.

ЗНОВ НІМЕЦЬКІ НАЛЕТИ НА АНҐЛІЮ.

ЛОНДОН. — Вісімдесять німецьких літаків скидало бомби на анґлійські кораблі в Анґлійськім каналі. Шість анґлійських літаків вилетіло їм на зустріч і, як говорить анґлійське звідомлення, відперли їх.

У відплату за німецькі налети на Анґлію, анґлійські летуни раз-у-раз нападають на німецькі бази і бомбардують їх. Ці безперервні анґлійські налети завдають німцям немалі втрати.

НАСТРОЇ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Всі загально переконані, що анґлійський уряд дасть цілковито відмовну відповідь Німеччині, на її пропозицію замирення і тепер розпічнеться справжня війна між тими двома краями. В Анґлії довіря до себе чимраз більше зростає. За останній місяць анґлійці мілітарно сконсолідувались, узброїли свої побережжя, створили добру армію, а понадусе побудували чимало літаків і протилетунських машин. З вірою в перемогу вони очікують нападу німців.

ІТАЛІЯ АПЕЛЮЄ.

РИМ. — Ціла італійська преса апелює понад голови анґлійських провідників до анґлійських мас, та каже їм, щоб вони викинули своїх „воєвничих" лідерів, а погодились з державами осі. В противнім випадку держави осі знищать Анґлію до тла.

ПІД ДУЛОМ БАНДИТА.

ШТОКГОЛЬМ. — Советські окупаційні власти в Естонії, Латвії і Литві довершили свого бандитського діла: під їх натиском переведено наперед „вибори" до парляментів, в яких вибрали таких послів, які вцілости одобрювали політику Советів. Тепер ті „парляменти" одногосно проголосили злуку з Советами, а також ухвалили запровадити в себе такі самі советські режими, який є в Москві.

НАТИСК СОВЄТІВ НА РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ. — Совети натискають на Румунію, щоб вона запровадила в себе советський режім, який советські кола називають „народним правлінням". В заміну за те Совети обіцюють Румунії „полекші". Советська преса, що від якогось часу гостро накинулась на Румунію і піддержувала домагання Болгарії, нагло змінила свій тон і забула про Болгарію, а почала похвальними словами писати про Румунію. Король Карло звернувся до держав осі за порадою, що йому далі робити. Бо недавно він, аби приподобатись державам осі, запровадив у себе фашистівський режім.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідае.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ВІЙНА — РЕВОЛЮЦІЯ

Промова, котрою Рузвелт приняв свою номінацію на кандидата Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, замітна з кількох зглядів.

Передовсім, коли її порівняти з плятформою Демократичної Партії, вона є багато різкіша й конкретніша, подекуди й дальше йдуча. Плятформа наприклад говорить багато про доктрину Монрова, а ще ширше про запевнення, що Демократична Партія є проти висилки жовнірів поза границі краю. Словом, плятформа зробила великі уступства для ідеї ізоляції, проти котрої теперішній уряд виступав багато разів дуже різко. Президент Рузвелт у своїй промові назад стає на своїм первіснім становищі, що трактує цілий світ як цілість з частин, від себе залежних. Здавалося би, що цей поступок Рузвелта-кандидата проти своєї партії є чимось зовсім небувалим. На ділі, в цьому випадку Рузвелт іде по старій традиції Америки, де малощо не кожний кандидат писав собі свою програму після того, як його партія написала свою.

Президент Рузвелт бачить цілий світ у стадії кризи. Каже він, що це часи такого великого напруження, що обем цілого світу звужується до одного факту. Цим фактом є факт успішної збройної напасти, зверненої проти тої форми правління й тої форми суспільного устрою, що панують у Злучених Державах. Цього факту нині вже ніхто не може заперечити ні не добачувати.

Президент Рузвелт дивиться на агресійну війну, що тепер почалася, не як на звичайну війну, але як на революцію. І є це революція, що пробує накинути свою волю збройною силою цілому світові, що загрожує всім людям усюди. І це є революція того роду, каже Рузвелт, що задумує не визволити людей на свободу, але звести їх до стану рабів, звести їх до стану рабів в інтересі диктатури, котра вже показала, яка її природа та які користи вона задумує для себе досягти. „Отсей факт революції є фактом, що домінує над нашим світом і що домінує над життям нас усіх і кожного з нас зосібна," — каже президент.

Звісно, з того, що так сказав президент Злучених Держав, ще не виходить, що так воно певно й є. Може помилатися кожна людина, і президент Злучених Держав. Одначе такої власне думки були вже від довшого часу багато інших людей. Є щоправда багато людей, які представляли намірені Німеччиною зміни невеликими дрібними. Ще й нині є такі люди, дарма, що події останніх місяців уже виразно вказують, що старий світ заломлюється розпадається та що, коли він остаточно устаткується, він буде виглядати зовсім інакше, як виглядав на початку перемін.

Є ще й нині люди, які бачать у війні лише політичні переміни, прості пересунення границь. Для інших людей, — між ними для президента Рузвелта, — в війні є зародки глибоких суспільних перемін, себто по закінченні цеї війни цілий світ буде виглядати інакше, ніж тепер: багато верстов, народів, встанов, що нині є перші, будуть останніми, а багато тих, що нині є останніми, будуть першими.

ПЛЯТФОРМА КАНДИДАТА РУЗВЕЛТА

Раннім ранком, безпосередньо після півночі в пятницю 19. липня вислав теперішній президент і новоіменований кандидат на президента, Френклин Делено Рузвелт, промову до Демократичної Конвенції в Шікаго. Вона є особистою плятформою президента, не зважаючи на окрему плятформу, проголошену самою конвенцією попереднього дня. Зміст промови такий:

Нерадо говорю сьогодні. В мене мішані почування. З одньої сторони хочу особистого спокою, з другої почуваю в собі голос совісти. Вісім літ обовязків на становищі президента досить для мене. Повно було праці серед світових історичних подій. Коли вибухла війна в вересні минулого року, я хотів прилюдно оголосити, що не буду кандидувати втрете. Та події складалися так, що мудріше було не проголошувати, щоб не страшити прилюдної опінії. Я старався затримати невтральність і не допустити до війни нашого краю. Серед такої праці не можна було думати про особисті пляни.

Я вдячний ксонвенції за те, що мене іменувала кандидатом на президента. Само добро партії не моглоб мене спонукати приняти цей обовязок. Але добро нації вище. Мушу приняти цю службу для краю. Кілько разів у минулому я кликав кого до Білого Дому, без огляду на партійну приналежність, кожен прибув. Отже всі ставили патріотизм вище партійництва. Ми укладали спільно пляни оборони краю і військового узброєння. Всі ми годилися, що треба впровадити в Злучених Державах якийсь рід примусової військової служби. Кожен американець хоче прислужитися своїй батьківщині в якийсь спосіб. Багато разів я не спав у ночі і думав: Коли так багато людей в Америці хоче затягнутися добровільно до военної служби, то чомужби я, як начальний командант армії, мав відмовитися від моеї служби?

Теперішня війна, це не звичайна війна. Це є революція накинена силою оружия, щоб перемінити людей на невільників. Тому ніхто не мае права вибирати собі заняття до вподоби, але мае приняти обовязок, який на нього припаде. Отже моя совість наказуе мені остатися на тому становищі, на якеме мене нарід ставить. Коли на підставі вибору я остану дальше на свому становищі, я приймy його і з божою допомогою буду його справувати відповідно до моїх найліпших сил.

Дякую конвенції за поставлення Генрі Волеса кандидатом на віцепрезидента. Привіт предсідникові Краєвого Демократичного Комітету, Джімі Фарліеві. Кампанія виборча в майбутності буде відмінною, ніж попередні. Я не буду мати часу їздити з промовами. Важні державні діла затримують мене у Вашингтоні. Я буду говорити через газетярів і по радіо. Я буду говорити не лише про урядові справи, але й про наші спільні обовязки. Наше життя залежить від отих основних засад волі, що їх від початку визнають в Америці. Треба їх зберегти. На це є двоякий шлях: Збройна сила і громадянська свідомість, що є наростаючі нові обовязки демократії. Приходять нові людські потреби. Їх треба управильнювати новими законами. З того повстало суспільне законодавство або закони для суспільного забезпеки. Треба розвинути контролю над промислом і розділом маєтків. Це не є боротьба кляси одної проти одної. Прийдуть ще інші конечности.

Щоб це осягнути, не треба диктатури, як це сталося в Европі. Не лише невільник може дати видатну працю, як це бувало в старинним Єгипті, в Персії, в римській імперії. Це все була тиранія, все одно, як її називали. І свобідні люди можуть дати видатну працю. Тому не треба нам хапатися аж за якусь забезпеку видатности, яка противилась би поняттю вільности й людської гідности. Ці засади проголошені в Великій Хартії і Деклярації Незалежности, в Конституції Злучених Держав і в Законі про Права. Уряд Злучених Держав упродовж останніх семи літ всіми силами боронив цих засад і противився заведенні законів та системи, що їх обмежувалиб. Коли ті засади були загрожені мовністю наізду зовні, я і секретар Гол всіми силами старалися тому запобігти. Таку політику треба нам вести й надалі. Ми не піддамося неволі. Мусимо втримати цивілізацію, ідеали справедливости, свободу релігії.

Кінець промови Рузвелта такий: „Американський нарід підтримає поступ репрезентативної демократії тим, що буде благати божого благословення так, як він глядить у будуччину з відвагою й вірою".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

„ПЯТА КОЛЮМНА" В РОБІТНИЧОМУ РУСІ

Здавна в Америці вважають робітничий рух як якусь святість, до якої не вільно вмішуватися ніякому посторонньому чоловікові. Хтонебудь зважививсь висловити якісь критичні завваги про недостачі в організації робітничих юній або в доборі осіб у проводі, того називали ворогом робітничої справи. Дійшло до цього, що звичайні кримінальники вписувалися в члени юній з метою, щоб стати на її чолі і використувати цю позицію для особистої наживи. Таке сталося недавно в юнії обслуги домів, де відкрито велитенської надужиття Джорджа Скаліза, президента юнії. Наче під впливом цього скандалу видавництво газет Скрипс Гаверд доручило свому співробітникові Вестбрукові Пеглерові заглянути в організацію Американської Федерації Праці й переконатися, як мається справа серед верхівки. Після того доручило видавництво другому співробітникові, Ричардові Лембові, прослідити склад урядовців робітничих юній. Вони понищо відкрили таке:

Найменше 70 людей з кримінальною минувшиною займають місця урядовців юній, приналежних до Американської Федерації Праці. Ці цифри неповні. Це лише вислід розслідів упродовж 6 тижнів, що відповісти на спротив президента Федерації, Вилияма Ґріна. Пеґлер має вже докази на кримінальну минувшину 43 провідних урядовців у юніях, а має на меті роздобути докази ще багато інших, разом коло сотні.

Ситуація стала актуальною, коли нюйорський прокуратор Дюї поставив у стан обжалування Джорджа Скаліза, а Міжнародня Юнія Обслуги Будинків усунула його з уряду предсідника. Другим таким славним чоловіком в юнійному русі є Вилием Біоф, бизнесовий агент юнії сценічних театральних робітників. Він був засуджений за обманства перед 18 літами і недавно суд у Шікаго прикликав його відсидіти кару. Розсліди Пеґлера й Лемба мають патріотичну закраску. Вони виходять з засади, що кримінальники є звичайно визискувачами. Отже, як прийде час военної мобілізації в Америці, вони можуть з огляду на свою захланність припинити военну промисловість, використовуючи положення для себе. Серед натовпу праці, а ще більше ізза поспіху, потрібного для можливої мобілізації, треба буде недопоглянути або й пропустити, коб лише виконати на час роботу.

Кримінальні типи по юніях окружуються звичайно платними прибічниками й тероризують чесних членів. Коли прийде до річних виборів, головний кримінальний тип все дістане своє давне становище й з похвалами і тоді диктуе собі платню. З огляду на цей терор, багато членів покинули всяку надію на поправу відносин. Аж оці розсліди започатковані Пеґлером і продовжувані Лембом спонукали живіше заінтересування серед членів. Вони пишуть, телефонують а то й телеграфують до Лемба з усіх усюдів, прохаючи допомоги в важкій, тихій боротьбі. Лемб поступає обережно й оголошує свої відкриття в газетах.

ПОСОЛ ГЛИНКА ВИГОЛОШУЄ ПРОМОВИ В ПАРЛЯМЕНТІ

Посол А. Глинка, представник Веґревилщини в домініяльним парляменті в Отаві, виголосив вже дві промови в часі теперішньої парляментарної сесії.

Першу промову виголосив посол Глинка 4. червня, а другу 21. червня.

У першій своїй промові предложив посол Глинка парляментарному комітетові і попер короткою промовою резолюцію албертійської секції Злучених Фармерів Канади, підписану 2,049 членами організації. У тій резолюції домагаються Злучені Фармері від домініяльного уряду, щоб він дав повновласть пшеничній раді робити додаткові виплати за пшеницю, доставлену їй зо збору з 1939 року, в часі, що уможливлював би продуцентам пшениці покривати кошти сіяння цеї весни.

У другій своїй промові, виголошеній 21. червня, посол Глинка говорив у справі законопроекту облегчення обставин безробіття і хліборобської нужди та помочі потребуючим. Про цю промову посла Глинки писав часопис „Отава Ситизен": „У парляменті протестував вчора Антін Глинка (Нов. Дем.) з Веґревилщини проти того, що уряд видав $750,000 на Іжексон Билдінґ в Отаві упродовж минулого тижня, підчас коли водночас просив парлямент дати йому право конскрипції людської сили і майна. Цей вклад гроша в час, коли західні фармері потребують помочі „як ніколи перед тим" був непотрібною витратою гроша, яку радше треба би було вжити на военні потреби, якщо не на допомогу фармерству, за словами посла Глинки. Уряд повинен був розпочати від Джексон Билдінґ свою програму конскрипції майна й удержання рівности в повинностях.

Посол Глинка домагався від уряду, щоб зробив щось для фармерів „дійсних підпор нашого краю", він запевняв, що фармері будуть дальше продукувати всю потрібну пшеницю і середники поживи".

ФРЕНК С. ВОКЕР,
бувший начальник Краєвої Ради Надзвичайної Потреби, котрого хочуть установити головою виконного комітету Демократичної Партії на місці Фарлія.

У кубічній стопі дерева начислено більше як 4,000 термітів.

В оці домової мухи знаходиться 4,000 сочівок.

У часах Цезара шовк продавався на вагу золота.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(101)

Чарнецький стояв блідий, мов стіна й ждав, поки хвиля обурення перекотиться понад його головою. Нарешті, коли Хмельницький замовк вичерпаний, Чарнецький спитав:

— Що сталося?

— Краще це вашій милости, ніж мені про те знати, що в вашому таборі сталося.

— Що сталося, це сталося мимо й проти нашої волі. Не знаю, що сталося. Ми виїхали з табору пактувати й нічого до нашого повороту в таборі змінитися не було повинно... А коли сталося, то це напевне пан комісар Штемберг, на злість мені, за образу йому необачно нанесену, мені такого наколів.

— Та хіба в вас пан комісар гетьманить?

— Молодий пан Потоцький в нас реґиментарем, та цеж, відомо вашій милости — дитина.

— То й горе, що справами Речі Посполитої, коли не старці дебелі, то діти нетямущі заправляють. Але ви, пане полковнику, ні старець ні дитина. Знались ви, що „робите, коли, до Тугай-бея не добившися, в мое шатро попали. Мусить же хтось відповідати перед Богом і перед світом за кров християнську, що даремне поллється. Бог мені свідком, що не я її спрагнений!

Гетьман ударився в руди, аж гомін по шатрі пішов.

— Перш, аніж рушити з Низу на волость, я писав панові гетьманові коронному — хто я й чого хочу. Не було й це тайною для нього, за чим благословенням я стяг „ребелії" підіймаю. Та замісць приказу Короля Його Милости послухати, замісць військо з України стягнути й Великій Справі на дорозі не ставати, він — що зробив? Та годі! Я приняв визов і самі бачите, Бог мені допомог без кровопролиття особливого і водний ваш відділ знівечити і експедицію гетьманича в сак загнати. Я зробив усе для того, аби хоругвам Війська Запорозького вікторію й вільну дорогу на волость забезпечити, а вас, як дітей нетямущих, живими та здоровими, хоч і без марсових лаврів, по домах розігнати. Та ви — парляментарів до мене шлете, а тимчасом штурми затіваєте, вікторію, не мені, а Великій Справі потрібну, з рук моїх вирвати бажаючи!

Хмельницький зупинився й якусь хвилину гамору знадвору наслухував.

— Та дарма, мої панове! Від поразки, що ви її самі собі зготовили, не втечете! Не мечем, а бичем Господнім хотів я й для вас бути, та ви самі під меч проситеся. Трудно! Вас я, пане полковнику, як парляментаря ворожого, що білим прапором перемиря зловжив, арештую. Самі ви звичаї й обичаї воєнні добре знаєте й негостинности моїй не подивуєтесь. А покищо бачайте, бо мені ніколи!

Хмельницький надяв шишак, приперевив півпанцирок, шаблю і булаву зі стола взявши, вийшов розмашно з шатра. Біля пана Чарнецького, мов зпід землі виросли, два вартові.

Щойно тепер зрозумів Чарнецький ситуацію. Полковник гусарії, досвідчений полководець, що при сприяючому щастю міг рятувати коронний табор, закусив зуби з досади. Пропало! Все пропало!

ЛУИС М. ЗУБЕРБУЛЕР,
представник Аргентини на гаванській конференції.

Надворі почав змагатися гамір людей, що шикувалися в походні кольони. Час до часу заскиглила трубка, глухим покотом обізвалися літаври. Здалека почали бахкати рушниці, стугоніли мушкетні сальви. Пронизливий брязк зброї, виск коней і крик людський, почав зливатися в глухий гул боевої хуртовини, що мов хвилі морського прибою, то греміла й блискавками кидала, то знов стихала й наче віддалювалася. Рівнобіжно з шумом далеким і таємничим, змагалися близькі оклики людей на валах, що за боем слідкуючи, раз жах, то знову подив, тривогу, то знов захоплення в глибину табору передавали.

Чарнецький сидів на лаві й голову на ліктях оперши, наслухував.

— Хто його знае? — міркував. — На війні, як у житті, бувають чуда. А може молодий гетьманич анімуш гусарії до білого, прикладом своїм розпаливши, вирветься з опресії, може противникові гордому й зарозумілому, вікторію з рук вирве, честь Речі Посполитої сальвуючи?

Піднявся з лави й зробив кілька кроків у напрямі виходу. Вартові мовчки рушили за ним, але ніхто з них його не зупинював. Станув на порозі шатра й бистрим оком окинув табор. У таборі було гамірно й тісно. До бою виступила невелика частина залоги. Всього кілька кольон піхоти, дві гармати й чета кінноти ждала в поготівлі біля таборових засіків. Зразковий лад і карність розторощили полковника. Тут і чуда не помогло би...

До табору почали напливати перші ранені. Одних несли, інші йшли самотужки, окривавлені, заболочені й бліді від утрати крови й перевтоми. Та очі всіх їх були повні боевого вогню, вщерть насичені перемогою.

— Слава! Слава! — кричали їм назустріч з валів.

— Слава! — греміли хором, вишиковані до вимаршу кольони. Чарнецький бачив блиск зависти й нетерплячки в очах козаків, що всіми фібрами душі рвалися на марсові герці... Давно вже чогось подібного не бачив він у коронному війську.

Нараз стрепенувся. До його настороженого уха долетів гомін парляментарської трубки. Мов блискавка блиснула в його душі — надія. На мить здалося йому, що це не коронна, а козацька трубка заплакала, що це ребелія бутна й невгомонна, на шанцях коронного табору окривавившися, пардону просить. Та грімкі оклики радости на валах умить його протверезили. Не було сумніву — це попросили пардону недобитки коронного війська.

(Докінчення буде).

З ДНЯ

ІНТЕРЕС НАЦІЇ ПОНАД УСЕ.

Наведемо два уривки з політичних плятформ Републиканської і Демократичної Партії. Републиканці ухвалили:

„Ми одобрюємо простягнення всім народам, борячимся за свободу, або яких свобода є загрожена, такої помочи, яка не булаб поламанням міжнародних прав і яка не булаб противна вимогам нашої власної національної оборони".

Демократи ухвалили:

„Ми обіцюємо простягнути народам, що люблять свободу і які є брутально нападені, всяку матеріяльну поміч, що стоїть до нашої диспозиції, а яка є згідлива з законом і не є незгідлива з інтересами нашої власної національної оборони".

З цих резолюцій виразно виходить, що обі Партії свої гуманні заміри в заграничній політиці узалежнюють від того, чи це не буде шкодити їх власним національним інтересам на першім місці.

ЕТЮД.

Уявім собі, що якийсь суспільний устрій запанував на цілім світі, або бодай на якімсь великім континенті. В теперішню хвилю це навіть легко собі уявити, бо майже ціла Европа вже є фашистівська.

Хіба це означатиме, що з приходом до фашизму всіх европейських держав, в Европі вирівняються між народами непорозуміння і настане сталий мир? Ні.

Ідеольоґія в міжнародних зносинах сама собою ще не є причиною роздорів і не є причиною замирення. Сварка за Данціґ між Німеччиною і Польщею булаб існувала навіть колиб Польща була приняла точнісько такий устрій, який був у Німеччині. Англія вхопилаб за зброю в обороні своєї імперії, навіть колиб там при владі стояв Мозлі, зо своїми „чорними сорочками". Зудар між Францією і Німеччиною наступив би скорше чи пізніше, навіть колиб в Франції при владі був полковник Ля Рок, чи Доріо. Фашизм у Румунії не врятував її від першого розбору. З другого боку демократія в Швайцарії дотепер не була причиною нападу держав осі.

РОЗДОРИ БУДУТЬ.

Колиб кожна европейська держава приняла фашизм, а разом з ним чорні, брунатні, червоні, зелені, голубі, жовті, срібні і які собі хочете, сорочки, миру в Европі не буде. Роздори і війни будуть далі існувати, як довго існують старі причини до тертя, себто як довго є народи незадоволені, використовувані, кривджені іншими.

Колиб у будуччині в Франції прийшло до фашизму, а французи, надягнувши чорні сорочки, по фашистівськи підносили вгору руки, це не буде ще означати, що французи раз на все погодились на втрату своїх провінцій і кольоній. Навпаки, воно може означати, що французи, створивши при помочи фашизму державну силу, нишком плянуватимуть відплату та відзискання старого становища. Подібні пляни можуть снувати інші народи, що почуватимуть покривдженими.

Зараз по минулій світовій війні майже ціла Европа переживала медові місяці демократії. Майже всі народи, а бодай ті, що були найбільші, себто Франція, Англія, Німеччина й Італія, мали в себе демократично-парляментарні устрої. І це не забезпечило Европі тревалого миру, а довело до теперішньої різанини. Те саме може бути, коли Европу опанує фашистівська ідеольоґія, чи комуністична.

СТРАХ ГІТЛЕРА.

Ні Гітлерові, ні Мусолінієві не ходить про те, щоб в Европі в кожнім краю запанував фашистівський лад. Навпаки, Гітлер навіть побоюється, щоб у деяких краях не прийшло до фашистівського устрою, а то тому, бо шляхом фашизму даний нарід може створити державну силу і попробувати оспорити його перемогу. На це натякає французький журналіст Аршамбо в Н. Й. Таймсі, 18. липня ц. р. Він каже:

„Звідомлення, що кружляє у Швайцарії, каже, що оригінальний плян (німецької ґенеральної кватири) був увільнити столицю (Париж) в промірі 20 кільометрів, але з тим зрозумінням, що (французький) уряд залишить парляментарну демократію. Теперішня форма правління під проводом маршала Генріґо Филипа Петена дала німцям причину побоюватись занадто скорого французького відродження. Ось що є джерелом перешкод".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Звіт з Українського Дня.

Хочемо поділитись з українським загалом на землі Вашингтона, що в нас, так як і в інших українських оселях, иде праця вперед; ми ступаємо до кращого завтра на добро прибраної нам батьківщини — Америки, та на славу українського народу. Всякі наші виступи, як концерти, українські дні, чи інші підприємства приносять користь і роблять велику пропаґанду великому українському народові. Були колись часи, що нас мало знали. З наших культурних цінностей користали наші вороги. Та зчасом все змінилось на краще. Овіяний ґеніяльним духом Шевченка та Франка український нарід, деб він не знаходився, почав підноситись і зголошуватись до своїх культурних цінностей.

І ми тут, в Америці, виповнюємо заповіт наших національних ґеніїв, а водночас даємо доказ нашій прибраній батьківщині, що ми не є безбатченки та не приходимо сюди з порожніми руками.

Четвертого червня ц. р. відбувся в нас в Йонгставні великий український день, на якім виступали три хори: хор церкви св. Марії під управою п. Михайла Вукисти, хор угорсько-української церкви під управою п. І. Горвата і хор „Боян" укр. гр. кат. церкви св. Тройці, під управою п. Антона Когута. Всі вони виконали свої точки дуже гарно, за що належиться їм признання. Були також бесідники, серед них — конґресмен Кірван, федеральний суддя Лайонс, і судді Майден та Мунґоленд. З містової управи був заступник посадника. В українській мові забирали слово о. І. Забава. В програму дня входили також спортові вправи. Дохід з дня був гарний. Зрозуміло, що він був би ще кращий, якби в нас була згода, і якби не мішано релігійної боротьби до громадських справ. Бажано булоб, щоб на наступний рік всі разом відсвяткували великий український день.

До українського дня найбільше труду доложив п. Іван Павловський, бо збиранням оголошень побив рекорд праці всіх інших працівників. Понижче подаємо фінансове звідомлення з українського дня. З доходу висилаємо тепер $10 через Обєднання на Культурний Город у Клівленді. Решта грошей є в касієра і вони підуть в слушний час на ріжні добродійні народні цілі, серед них, можливо на бюст Тараса Шевченка, якого бажає купити українська йонґставнська громада до місцевого музею.

Прихід був такий: З оголошень $463; з танців $104.10; з відзначок $64.81; 12% з напитків $63.45; парк дав на музику $35; разом $730.36. Розхід: 25% за збирання оголошень $115.75; музика до парку $38; програми і відзнаки $35; два рази оголошення в Свободі $14; стяжки на відзнаки $5.16; дві курки $2; напиток тим, що тягли шнур $1.40. коробка бальонів для жінок $1; кліша тризуба 52 ц.; пакунок тикетів 50 ц.; шпильки до відзначок 11 ц. Разом $213.44. На мітінґу ухвалено такі розходи: дар для хору $100, делегатові подорож $30, дар для Червоного Хреста $10. Культурний Город в Клівленді $10, кореспонденція $2.50; гази за мітінґи $2.00; печатка Злучених Товариств $1.70. Разом розходи $369.64. Лишається чистих грошей $360.72.

За Уряд Злучених Товариств:

Осип Венгрин, рек. секр.

ВОЄННІ ВИДАТКИ КАНАДИ

У Канаді є ледви кілька міліонів людей менше ніж у стейті Ню Йорк. Вони не мають такого добробуту і їх промисл далеко менше розвинений. Але вони дали канадійській армії 120,000 людей. Вони мають повітряну службу складену з 15,000 пільотів. Більша частина з них уже виїхала в Англію. Канада вислала теж 26,000 осіб піхоти в Европу.

Воєнна фльота Канади нараховує 80 кораблів, а на них служить 7,000 моряків та офіцирів. Тепер будують 82 лодки для поборювання субмарин і виловлювання морських мін. Деякі з тих лодок вже спущені на воду в Монтреалі. Біжучого року канадійці збудували 1,000 літаків, але мотори до них прийшли зо Злучених Держав. Тепер канадійці взялися виробити 300 великих повзів. Також почали виробляти 4,500,000 гарматних куль у 13 фабриках.

Упродовж останніх 9 місяців видавала Канада на воєнні матеріяли пересічно один міліон долярів удень. Тепер коштує її вже два міліони денно. Значить, щоб покрити ті видатки, уряд мусить взяти з свого громадянина кожен його пятий доляр. Коли до цього додати ще видатки адміністрації міста та провінції, то канадійці платять тепер свому урядові два доляри зо своїх пяти долярів. Канадійці наразі на те не нарікають, навпаки, вони горді зо своїх досягнень і хотілиб показати, що вони дуже багато причинилися до оборони імперії.

Від упадку Голяндії канадійці мусять продукувати далеко більше, ніж давніше. Ще більше клопоту прискорила Канаді Франція після свого упадку. Треба в Канаді виробляти такі воєнні предмети, що їх досі постачали згадані держави. Повітряна фльота мусить вправлятися дуже інтензивно, бо не стане пільотів. Перше можна було підовчити їх лише трохи, а на повний вишкіл висилали у Францію. Тепер нема іншого запілля за виїмком Канади. Ціла країна поволи перемінюється на велику фабрику муніції й зброї, а це виснажує сили населення. Є навіть пропозиція, щоб цілі фабрики з Англії перенести в Канаду. Гроші на це малаб уже дати Анґлія, бо Канада не така то багата на гроші.

Канадійці радо глядять на допомогу Злучених Держав. Хоч ще нема військового союзу між Канадою й Злученими Державами, то канадійці вже говорять про Стейти як про „нашого невоюючого союзника". А притім все декто має на увазі, що на випадок воєнного союзу Стейти готові заанектувати Канаду.

Мігуель де Унамуно.

ПОБРАТИМИ

Всі оминали слабоумного Челестіна, а навіть насміхалися з нього, тому й нещасний старець утікав від людей. Самітний ходив по полях, задивлений у все довкола нього. Сам себе не був свідомий, вдивлявся в усе, що попадало по дорозі. Слабоумний Челестіно жив дійсно „внутрі" світа, змішував живу дійсність із своїми діточими снами. А ті сни були для нього неменше дійсні, ніж ця жива дійсність. Жив наче дитина, що не розвивається далі.

Проходжувався сам-самісінький попід тополями над рікою та сміявся з того, як качки вміють поринати під водою, як птахи літають, як метелики увиваються.

А боявся лише людей. Як подибав якого чоловіка, дивився хвилинку за ним, начеб хотів сказати: „Не роби мені нічого, я тобі також нічого не робитиму!" Коли якийсь знайомий крикнув за ним на привіт: „Гей, Челестіно!" — похиляв покірно голову, наче ждав на удар у спину. А як побачив дітей здалека, прискорював ходу, бо не без причини боявся їх: то були найгірші люди.

Одного ранку стрінув Челестіно якогось самітного, що прохожався. Колиж переходив попри нього та, як звичайно, усміхнувся, побачив у лиці тамтого відблиск свого власного усміху, німий сердечний привіт. Колиж потім звернув за ним голову, побачив, що й тамтой озирнувся за ним. І вони знов усміхнулися один до одного. То мусів бути такий, як і він! Того дня Челестіно був веселіший ніж звичайно. Коли на другий день рано оба знову стрінулися, сів саме з криком горобець на придорожню вербу.

— Щоза птах!... То горобець!

— Так, так, то горобець! — відповів тамтой і також усміхнувся.

Так забавлялися та все більше й більше сміялися: передовсім із птаха, що ґаласував їм до товариства, а потім зо свого власного сміху. Так то оба слабоумні сприятелювалися в божій вільній природі.

— Хто ти?

— Пепе!

— А я Челестіно!

— Челестіно... Челестіно! — скрикнув тамтой та засміявся на ввесь рот. — Дурний Челестіно, дурний!

— А ти дурний Пепе! — відповів Челестіно голосно та злобно.

— Так, так! дурний Пепе й дурний Челестіно!

І оба слабоумні сміялися, як могли голосно зо своєї дурноти. Їх сміх губився в топольовій алеї та мішався з іншими голосами природи.

Відтепер сходилися щодня та проходжувалися.

— Нині тепло.

— Так, так, нині тепло. Нині справді тепло...

— То такий час, коли буває тепло.

— Так, так в таку пору справді все тепло,... хі, хі... а в зимі холодно.

І так вони почувалися рівними собі та раділи, що відкрили щось, про що ми думаємо, що ми вже відкрили це давно для всіх людей. Для них усе було під сонцем нове, все було свіжим враженням.

Слабоумність Пепе не була така як слабоумність його нового приятеля, вроджена та незмінна, а одідичена й поступова. Челестіно пізнав це, хоч не розумів цього. І він полюбив нещасного Пепе, а ця любов була рівночасно любовю батька-матері та брата. Коли Пепе часом заснув над рікою, Челестіно сидів біля нього та обганяв мухи, не допускав, щоби мурашки лазили сплячому по лиці, кидав камінням у шувар, щоби жаби не рахкали та розглядався трівожно довкола, чи не надходить який чоловік. А коли здалека побачив дітей, серце билося йому сильніше, присувався ближче до приятеля та вкладав йому камінці в кишеню. Колиж Пепе в сні всміхався, сміявся і Челестіно та мріяв про світ, у якому тепер був Пепе.

Хлопці бігли за обома вулицею та викрикали:

Як дурень із дурнем йде,
Подвійна дурнота буде!

Коли раз якомусь хлопцеві вдалося вдарити нещасного, пробудився в Челестіні досі скриваний інстинкт. Він пустився за хлопцем і вибив його добре. Ця несподіванка обурила гурму хлопчисків і вони тепер кинулися на Пепе. Челестіно боронив приятеля і по геройськи боронився перед пястуками та копняками. Вкінці надійшов поліцай, а як вуличники побачили його, повтікали.

Тимчасом слабоумність поступала далі.

Одного дня Челестіно не найшов свого приятеля. Вибрався шукати його На всіх дітей, що їх стрічав, дивився з ненавистю, а на старших глядів іще покірливіше, ніж досі. Вкінці довідався, що бідний вже неживий, наче пташка. А хоч не зовсім розумів слово „неживий", відчував щось наче духовий голод, підняв камінь, сховав його дбайливо в кишеню, пішов до церкви, де саме правилася Служба Божа, вкляк перед образом Ісуса Христа, хрестився та говорив:

— Хто його вбив? Скажи мені, хто вбив його?

Коли так дивився на образ Христа, пригадав собі, що раз на тому самому місці чув у проповіді, що цей розпятий воскрешав мертвих, озвався нараз:

— Зроби так, щоб він воскрес! Зроби, щоб він воскрес!

Як вийшов із церкви, кинулася на нього гурма хлопчисків. Одні тягнули його за сурдут, інші струтили йому капелюх із голови, ще інший став опльовувати його та питався:

— А де другий дурень?

Челестіно скорчився. Він утратив відвагу, що була зродилася з любови, та став кричати:

— Вуличники! Вушивці... То вони вбили його... Драбуги!

Шпурнув каменем і побіг, як міг найскоріше, до хати.

А як знову пішов на прохід коло тополь над берегом ріки, то під подувом свіжого вітру відчував нові враження. Невиразний спогад усміхненого приятелевого лиця додавав йому нового життя. Так то природа зо своєю простотою та невинністю вчинила з нього людину.

БАТЬКО ПРОПАВ.

До Ню Йорку приїхала з Англії пані Г. М. Мелор зо своїми дітьми. Її чоловік, Гарі Мелор, був офіцером в англійській летничій службі й пропав підчас одної битви; здається, згинув.

ДАЙЕС КАЖЕ, ЩО ГІТЛЕР І СТАЛІН ЗНАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ТАЙНИ

ГАВСТОН (Тексас.) — На Краєвій Конвенції організації Елкс промовляв Мартин Дайес, голова конґресової дослідчої комісії. Він сказав між ін. таке: „Нема ні одної військової тайни в Злучених Державах, яку не дістаpłб чито Сталін чи Гітлер. В нашому краю є теж пята колюмна, далеко, ліпше зорганізована ніж в якомунебудь краю в Европі". Потім додав: „Крайня пора всім нам обєднатися в цьому краю найбільшої демократії яку лише світ бачив".

Після нарад Дайєс говорив з газетярами. Він твердить, що впродовж останніх пяти літ фотографували всі промислові установи, всі дороги, перехрестя в південно-східньому Тексасі і все те опинилося в руках чужоземних держав. Таксамо зроблено списки всіх мешканців німецького роду й вислано заграницю. Підо впливом промови Дайеса організація Елкс створила Краєву Комісію для Воєнної Оборони.

Ярина Сімович.

ДЕЩО ПРО ЗАЛОЗИ ВНУТРІШНЬОГО ВИДІЛЮВАННЯ

В людському (і звірячому) тілі є дуже важні частини (мозок, легені, серце), без котрих організм не може жити. Та, крім них, є ще й інші частини, не менше важні, розміром нераз дуже малі, алеж організм теж не може без них обійтися. Це так звані залози внутрішнього виділювання. Вони не мають проводу, котрим би їх сік, що витворюється в їх клітинах, діставався до призначених частин тіла, як це мають, н. пр., слинянки, печінка, череворслинниця. Залози внутрішнього виділювання мають багато кровоносних посудин, ними вони поперетикані, а сік їх дістається просто до крови через осмозу [1]). Сік такий, що дістається просто до крови, називаємо ще й гормоном. Брак його спричиняє недуги, часто і смертельну, затеж малої скількости, нераз одної тисячної ґрама стане, щоб урятуватися від смерти.

Надниркова залоза.

До таких заліз внутрішнього виділювання належить надниркова залоза або наднирківка (suprarenal gland). Лежить вона над ниркою (відтіль її назва), в формі каптура. Її сік дуже важний. Вагу цієї залози пізнати по тому, що коли, наприклад, у звірів її усунути, то звірина хоріє й гине. Малий шматок залози, зашитий під шкірою, усуває недугу, а виймемо його — звірина знову хоріє.

Коли приглянемося наднирківці ближче, коли її розріжемо, то побачимо, що вона складається з двох частин — з кори, та зі шпіку. Кожна з цих частин виділює гормон, і кожний із них має інше призначення, а то й один одному суперечить.

Досліди на звірятах виказали, що коли забракне кори в наднирківці, вони стають байдужі (апатичні), слабосильні, ледачі, сонливі, їжу вертають, худнуть. І люди, коли в них забракне кори наднирківки, стають сонливі, ледачі, горячкують, худнуть, їх шкіра робиться бронзова, подібна до металю. Лікування цілою наднирківкою (з наднирківки роблять їжу, чи витягами з неї, не давало успіхів, або успіхи були незначні. Таксамо витяги (екстракти) зі шпіку наднирківки не помагали. Аж витяг із кори наднирківки дав повний успіх у лікуванні тої дивної недуги, що її вважали давніше за смертельну. Хоробу цю перший описав у лікарській науці англієць Тома Адисон, і тому її назвали „недугою Адисона".

У кожної людини кружляють у крові разом гормони чоловічого й жіночого роду, а тільки в чоловіків вони в більшости чоловічі, в жінок — жіночі. Гормон кори наднирківки утримує все в рівновазі, не дає, щоб гормони, що їх є менше, зникли зовсім. Коли на корі витвориться новотвір, себто коли збільшається число клітин у корі, які витворюють гормон кори, то і в крові збільшається скількість гормону противного полу, який досі був „у меншости", і ось — із чоловіка робиться жінка, а з жінки (це трапляється частіше) чоловік. Коли вирізати новотвір, усе знову повертається до старого, жінка знов буде — жінка, а чоловік — чоловік. Чому воно так, — ще не зовсім ясно, це ще викажуть дальші досліди.

Адреналіна.

Коли до кокаїни [2]) додати витягу шпіку наднирківки, то місце, яке кокаїною знечулене, біліє, і знечулення триває утроє довше, ніж колиб того витягу не додати. Виявилось, що в цьому витягу є гормон, званий адреналіною, який звужує кровоносні посудини й тим самим збільшує тиск крови. Уживають його, щоб приневолити серце ліпше працювати; крім цього, він злагіднює корчення мязів озяв і побуджує до скоршого виділювання слизі (флегми), — тимто його вживають у лікуванні задухи (астми).

Дослідникам удалось видістати з наднирківки кристалічну адреналіну. Вона така сильна, що підносить тиск крови й тоді, коли один ґрам її розпустимо в 100 міліярдах літрів води. В людському тілі кружляє з кровю адреналіна розпущена 1:1 міліярд, а в цілім тілі кружляє 12½ тисячна частина ґрама — скількість, якої досить, щоб утримати рівновагу в господарці соків організму. Темна жаба, коли її полити розчином адреналінини, стає по кількох хвилинах зовсім ясна. Риби з глибини моря, коли їм впорскувати розчин адреналіни, починають світити. Розчин адреналіни 1:1 міліон — підносить тиск соків у квітах. Коли собаці впорскнути адреналіну під шкіру, то по кількох хвилинах збільшується в крові скількість ґлікоґену (рід цукру). Це важне при лікуванні цукриці.

Звідки зимовий сон.

У звіринному світі бачимо, що декотрі звірята (їжак, борсук і інші), за літо й осінь підгодовуються, і коли починає надходити осінь, зариваються в заздалегідь приготовані нори, в леговища й сплять цілу зиму, сказатиб — завмирають. Теплота їх тіла спадає нераз до 24° Фаренгайта (нормальна теплота близько 97°), серце товчеться дуже слабо, віддих стає повільний — один на хвилину. Як узяти, наприклад, їжака до теплої хати, він далі буде спати, значить — не зимно каже звіряті спати, причина їх сну — в їх внутрішньому укладі, котрий каже їм спати в певній добі, хоч булоб іще досить тепло, і ще булаб для них у полі їжа.

Вчені задумувались над тим, чи причиною зимового сну не буде часом брак вітамінів [3]), котрі впливалиб на деякі гормони, а тим самим спричинювалиб зимовий сон; вглянули в усі залози, влітку і в зимі, й побачили, що борлакова залоза інакше виглядає влітї, інакше взимі.[4])

Під дрібновидом (мікроскопом) побачили вчені, що клітини борлаківки влітку переповнені соком, званим кольоїдом. Образ тої самої залози взимі зовсім інший, клітини порожні або майже порожні, покорчені, ядра понищені. Ще більше, — коли впорскнути їжакові, що спить, під шкіру витиснутий сік із борлаківки, він пробудиться, пічне рухатися, і вже більше не засипляє: його борлаківка починає працювати; під мікроскопом побачимо той сам образ, що бачили ми влітї.

Коли молодій вівці вирізати борлаківку, вона перстане рости, кости їй не тверднуть, вона стає якась байдужа, ледача, починає менше важити. Коли подавати такій вівці борлаківку з їжею або впорскувати їй під шкіру соку гормону борлаківки, то вона поправляється, росте, к о с т и тверднуть, вівця стає жвавіша.

Хемічно гормон борлаківки, це — сполука йоду з білковиною, названою тироксиною [5]), 1 ґрам тироксини має таку силу, що 1,000 ґрамів цілої залози. В 1917. році видобули з залози тироксину в чистій формі, без жадних домішок, а 10 літ пізніше удалося розслідити її хемічний склад і утворити штучну тироксину.

Засильна борлаківка.

Часом борлаківка працює за сильно, за багато виділює гормону до крови й тим спричинює хоробу, звану загально під назвою „недуги Базедова". Її бачимо частіше в жінок, ніж у чоловіків. Вже здалека можна пізнати такого хорого по його очах: вони великі, банькаті, вогкі, лискучі, неспокійні, а хорий робить враження немов би він чимсь налякався. Такий хорий дістає часом товків серця, має часом враження, немов би йому дух запирало, руки в нього трясуться, він самий дуже нервовий, раз сильно подратований, то надмірно веселий, то знову за хвилину пригноблений, має нахил до плачу, не може ночами спати, йому стає хвилинами страшно гаряче, він скаржиться на болі живота, має бігунку й т. д.

Хоробу Базедова, або подібну в слабшому ступні можна викликати і штучно, наприклад, коли хто заживає горошинок (піґулок), щоб схуднути (теперішня мода, щоб бути худим). У всіх цих горошинках найсильніший і найпевніший засіб на похудіння є тироксина, що спричинює скоре спалювання товщів і білковини, і тим понижує вагу.

До сильнішого виділювання подразнює борлаківку нікотина, тимто курці, здебільша, люди худі й нервові. Те, що кажуть, що нікотина дає змогу ліпше працювати умово, треба розуміти так, що тут справа в борлаківці: її гормон — тироксина — „прояснює" людям ум.

Заслаба борлаківка.

В горах, головно в Альпах, дуже часто можна побачити людей, що їх звичайно звуть кретинами. Їх розвій духа й тіла дуже низький: короткі ноги, великий живіт, відкритий рот, малий личник, бездушний, придурковатий погляд — оце вигляд кретина. Цей стан викликує звироднiла борлаківка. Під мікроскопом можна у кретинів бачити замісць клітин, що виділюють гормон, — інші, котрі утискають властиві клітини залози; гормон не виділюється, або виділюється його дуже мало. В таких кретинів кости мягкі; деколи вони й лазити не вміють, власне — не можуть. Коли в пізнішому віці забракне організмові тироксини, тоді витворюється недуга в науці мікседима (Myxoedema). У таких людей усі ділянки життя ослаблені, низька температура, вони стають сонливі, байдужі, мало рухаються, — можна сказати, що їх стан стан зрівнюється із зимовим сном звірят. Під шкірою і в шкірі назбирується в них течево (плин), клітини пучнявіють, вигляд хорого — набляклий, шкіра тістовата — з того й назва (Myxoedema).

Коли в Базедовій хоробі при операції вирізати зовсім борлакову залозу то в короткім часі зоперований занедужає на мікседиму. Кретинам і хорим на мікседиму дають із їжею приправлену звірячу борлаківку, або впорскують сік; таке лікування творить прямо чуда — кретин стає повновартісною людиною.

У горах бувають ще й люди — а то і звірята: коти тай корови — з так званим волом, що доходить деколи до величезних розмірів. Часами вола (мале) не докучає людям, терпить тільки їх зверхній вигляд. Але частіше волo — втискає дишицю й тим утруднює віддих та ковтання. Причину цеї недуги — вола — вчені добачували, а ще й нині дехто думає, — у збільшенні скількостей декотрих складників розпущених у воді, як ось: вапно, флюор, тощо. Декотрі знову думають, що воло це — недуга заразлива, бо воло, на пр., дістають усі ті, що живуть в одній хаті з недужими на воло, та виявилося, що це не так. Дальші досліди виказали, що брак йоду в землі й воді спричинює масове занедужання на воло. Про це вже знали люди в старовині й доручали хорим митися в морській воді, котра, як знаємо, має багато йоду. В середньовіччі подавали хорим на воло попіл із морських губок, що мають у собі багато йоду. Тепер лічать воло сіллю, що має в собі йод.

---

[1]) себто — він переходить через стіну клітини безпосередньо до крови в кровоносних посудинах.

[2]) кокаїна — сильна отруя, її добувають із листя ростини „красновець-кока"; її вживають до місцевого знечулення.

[3]) вітаміни — хемічні річовини, що знаходяться в ріжних харчових засобах та потрібні для життя.

[4]) борлакова залоза (борлаківка) складається з двох чотирокутніх частин, вони сполучені одна з одною та прилягають півколом до дишиці зпереду.

[5]) назва цієї залози: thyreoidea (thyros по-гр.: чотирокутний, ideos — подібний); тироксина — витяг із цієї залози.

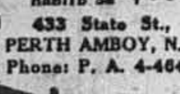

НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ В ОГНІ.

Світлина, показує, як британський бомбовик запалив німецький корабель для перевозу нафти. Світлину переслано радіом з Лондону до Америки.

ТАРЗАН ч. 59. Тінь смерти

Коли завидний Міґель прорізав рятункову линву, Тарзан і Маріка впали назад поміж людоїдів.

Джейн, споглядаючи вділ зо своєї вязничної каюти, млíла зо страху за Тарзана. Алеж і її положення було таксамо небезпечне.

Кисень у келії був на вичерпанні. Джейн отвирала уста й боролася за віддих.

Вкінці дістала вона заворот голови і впала на долівку.